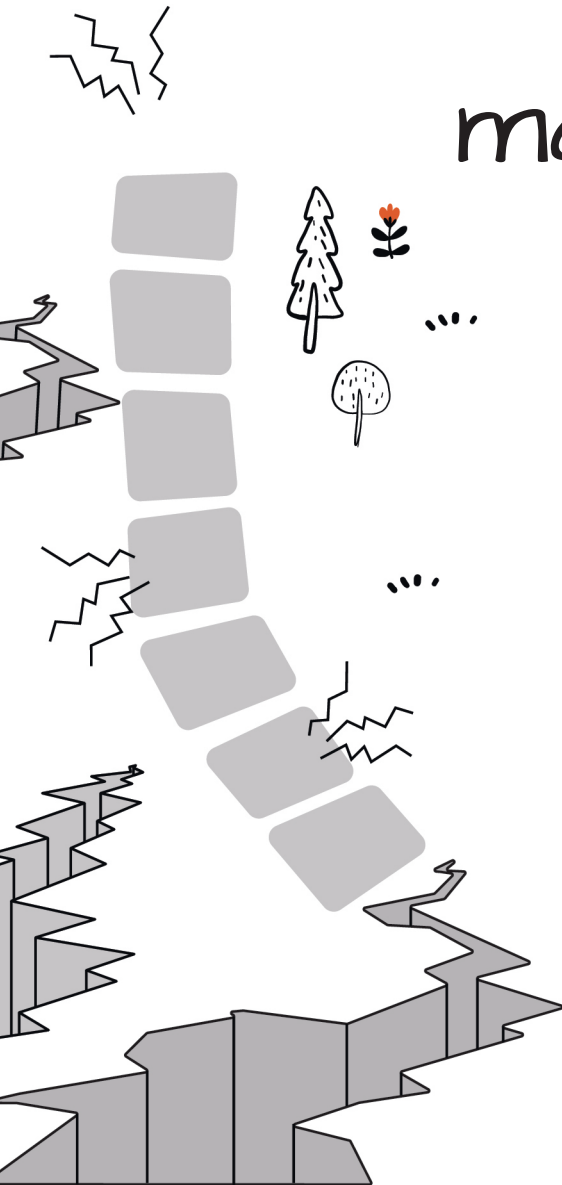

Voita maanjärjestys

Peliohjeet

Veera ja Niko asuvat viihtyisässä Vitsauksenperän kylässä. Vaikka kylä on kaunis ja hyvä asuinpaikka, sen asukkaat kohtaavat asuinympäristössään toisinaan erilaisia vaaroja, kuten maastopaloja, tulvia, maanjäristyksiä ja jopa pandemioita. Veera ja Niko ovat kuitenkin oppineet, että niistä selvitään paremmin, kun yhteisö on ennalta hyvin valmistautunut ja järjestäytynyt sekä tietää, miten toimia. Onnettomuuksiin valmistautuminen auttaa asukkaita toimimaan tehokkaammin hätätilanteessa ja auttamaan toisiaan vaaratilanteessa. Katsotaan, kuinka hyvin he osaavat toimia hankalissa tilanteissa, ja pohditaan, mitä opittavaa meillä voisi olla.

Valittavana on neljä erilaista vaaratilannetta: tulipalo, tulva, pandemia ja maanjäristys.

Maanjäristyspelin taustatarina

Kesäisin Nikon ja Veeran kotikylässä ei ole koulua, mutta siellä järjestetään lapsille silti monenlaista tekemistä sekä sisällä että ulkona, jotta heillä ei olisi tylsää kesälomalla. Veera ja Niko ovat yhdessä muiden lasten kanssa leikkipuistossa, jota korkeat puut ympäröivät. Yhtäkkiä he tuntevat maan tärisevän! Veera ja Niko ymmärtävät nopeasti, että kyseessä on maanjäristys. Heidän täytyy toimia nopeasti, mutta ensin heidän on odotettava, että maanjäristys loppuu, ja suojattava päätään. Onneksi Veera ja Niko ovat oppineet koulussa, miten maanjäristyksen sattuessa pitää toimia. He kertovat muille lapsille, että maanjäristyksen sattuessa on suojauduttava menemällä lähimmälle aukiolle.

Auta Veeraa ja Nikoa ystävineen ja perheineen pääsemään kylän keskusaukiolle. Lisäksi sinun on varmistettava, että palomiehet pääsevät kylään auttamaan pelastustoissa ja että lääkärit pääsevät sairaalaan hoitamaan maanjäristyksessä loukkaantuneita ihmisiä.

Opittavia sanoja:

jälkijäristys, pudottau- suojaudu- odota, pilli, evakuointireitti, sortunut rakennus

Peliohjeet opettajille/kouluttajille/vanhemmille

Pelin tarkoitus on opettaa lapsille hätätilanteessa toimimiseen liittyviä perustietoja ja -taitoja. Lapset pelaavat yhdessä joukkueina taistellen maanjäristystä vastaan.

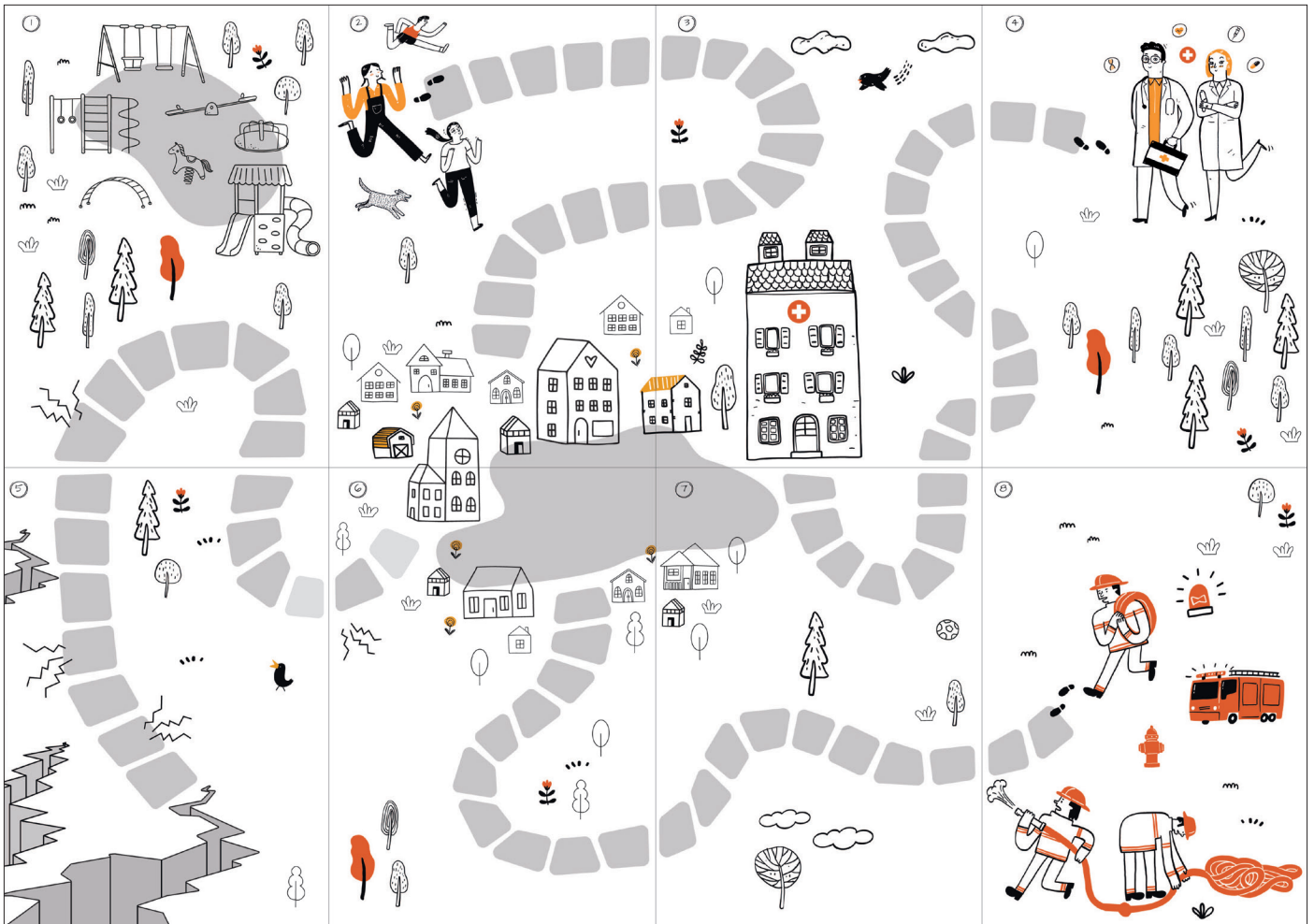
Jos pelaajat ovat **5–7**-vuotiaita, kannattaa valita pelin helpompi versio, eli ”Yhdistä kortit –tehtävä”, ja lisätä kysymyksiä ja tehtäviä myöhemmin.

Hieman vanhempien pelaajien (**8–10**-vuotiaat ja sitä vanhemmat) ollessa kyseessä peruspeliä voi vaikeuttaa lisäkysymyksillä ja -tehtävillä.

Peliin tarvitaan 3–5 pelaajaa tai 3–5 joukkuetta. Kun pelaajat pelaavat joukkueina, täydennä peliä silloin kysymyksillä ja/tai tehtävillä, jotta kaikki lapset tuntevat pääsevänsä mukaan peliin. Joukkueille voi myös osoittaa yhteisiä tehtäviä tai kysymyksiä.

Peruspelin ohjeet:

- 1** Kokoa pelilauta numeroiden mukaan. Lapset voivat halutessaan värittää pelilautaa ja tehdä siitä enemmän oikean kylän tai kaupungin näköisen. Aseta pienet siirtokortit kuvapuoli alaspäin. Neljä pelaajaa (lääkärit, palomies, maanjäristys, perhe) asetetaan niille kuuluviin aloituspaikkoihin pelilaudalle.
- 2** Jos ryhmä on iso, jaa se kahden tai useamman pelaajan joukkueisiin ryhmän koon mukaan.
- 3** Ensimmäinen pelaaja aloittaa kääntämällä yhden pienistä siirtokorteista, joka näyttää, ketä pelihahmoista pitää siirtää ja kuinka monta askelta. Siirrä pelihahmoa. Laita pienet kortit syrjään.
- 4** Kun pelaaja osuu kysymyksen tai tehtävän kohdalle, käännä kortti kysymys- tai tehtäväkorttipakasta ja vastaa kysymykseen/tehtävään.
- 5** Kun pelaaja saavuttaa määränpään, seuraava käännetty maanjäristyskortti osoittaa askeleet, jotka maanjäristyshahmon on kuljettava taaksepäin etenemisen sijaan. Se on palkinto joukkueille polun loppuun kulkemisesta.
- 6** Jos maanjäristyshahmo ehtii määränpäähänsä ennen muita, kaikki pelaajat häviävät. Kaikkien muiden pelihahmojen (lääkärit, palomiehet, perhe) on saavuttava määränpäähän ennen maanjäristystä, jotta suuronnettomuus vältetään ja peli tulee voitetuksi.

Maanjärjestyspelin pelilauta

Yhdistä kortit -tehtävä - nuoremmille pelaajille (5-7-vuotiaat sekä aloitus- tai lisätehtävä 8-10-vuotiaille)

Aloita sekoittamalla kortit. Jokaiselle joukkueelle jaetaan useampi kortti, joissa oleville kuville on tarkoitus löytää pari. Aseta (pieniä) tehtäväkortteja haluamiisi kohtiin pelilaudan polulle. Valitse korttien määrä sen mukaan, minkä arvioit lasten osaamisen tasoksi. Lapset astuvat korttien päälle satunnaisessa järjestyksessä. Kun lapsi osuu kortin kohdalle, käännä/valitse kortti ja pyydä lapsia yhdistämään se oikeaan kuvaan. Kun kuva on yhdistetty, lue alla oleva selitys.

*Tehtävä
(pieni kortti)*

1 Hätätilapakkaus – suojapaikka

Selitys: Kotona on aina hyvä olla valmiiksi varustettu hätätilapakkaus, jonka voi hätätilanteessa ottaa mukaan suojapaikkaan.

2 Maanjäristys – lapsi pöydän alla

Selitys: Jos olet sisätiloissa maanjäristyksen sattuessa, pudottaudu konttausasentoon, jotta järistys ei saa sinua kaatumaan. Valitse turvallinen paikka, joka on kaukana mahdollisista putoavista esineistä. Pysy kaukana ikkunoista, sillä ne voivat särkyä. Kun löydät turvallisen paikan, suojaudu. Jos suinkin voit, mene tukevan pöydän tai muun tukevan huonekalun alle. SUOJAA päätä ja niskaa yhdellä kädellä ja PIDÄ KIINNI toisella sinua suojaavasta esineestä. Jos et ole pöydän alla tai vastaavassa paikassa, suojaa päätä ja niskaa molemmilla käsillä.

3 Pelastustiimi (palomies, lääkäri, poliisi) – matkapuhelin, jossa näkyy 112

Selitys: Maanjäristyksen tai muun hätätilanteen varalta on hyvä tietää, että palokunta, poliisi ja lääkäri kutsutaan paikalle numerosta 112.

4 Ikkuna – särkynyt ikkunalasi

Selitys: Ikkunat voivat mennä rikki maanjäristyksessä, ja särkynyt lasi voi aiheuttaa vammoja, joten pysy mahdollisimman kaukana ikkunoista.

5 Hylyiltä putoilevat esineet – kirja

Selitys: Ikkunoiden tapaan myös hylyt voivat mennä rikki ja niillä olevat tavarat pudota alas. Varo seisomasta maanjäristyksen aikana lähellä esineitä, jotka voivat pudota päällesi.

6 Taskulamppu – lapsi pitelee taskulamppua

Selitys: Sähköt voivat joskus katketa maanjäristyksen takia! Yritä etsiä taskulamppu tai käytä puhelimen valoa ja etsi aikuisia sen avulla kotoasi.

7 Hätäuloskäynnin kyltti – evakuointireitti

Selitys: Kaikissa kouluissa on hätäuloskäynti hätätilanteen varalta. Maanjäristyksen jälkeen poistu rakennuksesta hätäuloskäynnin kautta ja mene aukealle paikalle odottamaan lisäohjeita.

8 Sortunut rakennus – ihminen juoksee pois sortuneen rakennuksen luota

Selitys: Jos olet ulkona maanjäristyksen sattuessa, siirry kauas kaikesta, joka voi kaatua tai romahtaa päällesi, kuten puut ja rakennukset.

9 Hissi (väärin) – ihminen kävelemässä rappusia alas (oikein)

Selitys: Älä käytä hissiä maanjäristyksen sattuessa, sillä se voi lakata toimimasta, jos sähköt katkeavat. Käytä portaita, jos pystyt, tai erityistä poistumistietä, jos olet pyörätuolissa. Pyydä apua aikuisilta, jos et ole varma, minne mennä, tai jos et pääse yksin ulos.

10 Pilli – lapsi puhalttaa pilliin

Selitys: Jos olet jäänyt jumiin rakennuksen sisälle, anna pelastajille merkki puhaltamalla pilliin.

11 Vesipullo – lapsi juo vettä

Selitys: Repussa on hyvä pitää aina täyttä vesipulloa sen varalta, että hätätilanteessa on mentävä nopeasti ulos.

Kysymykset 8-10-vuotiaille lapsille

Valmistelee kysymyskortit. Aseta (pieniä) kysymyskortteja haluamiisi kohtiin pelilaudan polulle. Valitse korttien määrä sen mukaan, minkä arvioit riittäväksi omalle lapsiryhmällesi. Lapset astuvat korttien päälle satunnaisessa järjestyksessä. Kun lapsi osuu kortin kohdalle, käännä ohjeet sisältävä kysymyskortti. Pyydä lapsia vastaamaan ja lue sen jälkeen selitys.

kysymys
(pieni kortti)

1 K: Kuinka kauan maanjäristys tavallisesti kestää?

V: 1. **muutamasta sekunnista useaan minuuttiin** 2. päiviä 3. tunteja

Selitys: Maanjäristykset voivat kestää muutamasta sekunnista useaan minuuttiin ja ne alkavat tavallisesti jyrisevällä äänellä.

2 K: Mitä jälkijäristys tarkoittaa?

V: 1. sortuneita rakennuksia 2. **maanjäristyksen jälkeen tulevaa pienempää järistystä** 3. maanvyöryä

Selitys: Jälkijäristys tarkoittaa toista, yleensä ensimmäistä pienempää järistystä, joka voi tulla ison maanjäristyksen jälkeen. Nekin voivat olla vaarallisia ja aiheuttaa lisää vaurioita, joten muista olla varovainen myös jälkijäristyksen aikana. Jos ensimmäinen maanjäristys oli suuri, jälkijäristykset voivat jatkua viikkojen tai jopa kuukausien ajan.

3 K: Veera on kotona ja yhtäkkiä hän tuntee maanjäristyksen, mitä hänen pitäisi tehdä?

V: 1. Juosta ulos talosta 2. Seistä ikkunan vieressä 3. **Pudottautua alas, suojautua ja odottaa**

Selitys: Jos olet sisällä, pudottaudu konttausasentoon ja suojaudu pöydän tai muun tukevan huonekalun alle. Pidä siitä kiinni yhdellä kädellä ja suojaa päätä ja niskaa toisella. Jos tukevaa huonekalua ei ole, mene kyykkyyyn sisäväliseinän viereen. Pysy sisällä, kunnes tärinä lakkaa ja olet varma, että ulos on turvallista mennä.

4 K: Tiedätkö, mitä maanvyöryt ovat ja miksi ne ovat vaarallisia?

V: Maanvyöry tarkoittaa kivien, lohcareiden tai maan vyörymistä rinnettä alas. Maanjäristys voi laukaista maanvyöryjä, jotka voivat olla pieniä tai peittää alleen kokonaisia kyliä tai kaupunkeja.

5 K: Milloin rakennuksesta tulee poistua maanjäristyksen sattuessa?

V: 1. **Vasta sitten, kun maa ei enää tärise** 2. Poistu välittömästi, kun tunnet maan alkavan täristä 3. Rakennuksesta ei saa poistua ollenkaan

Selitys: Pysy sisälle, kunnes tärinä lakkaa ja ulos on turvallista mennä. Älä mene ulos, kun maa vielä tärisee.

6 K: Minkä uskot olevan turvallisin paikka maanjäristyksen aikana kotonasi?

V: 1. Puutarhassa puun alla 2. Ikkunan vieressä 3. **Huone, jossa voit piiloutua tukevan huonekalun alle**

Selitys: Turvallisin paikka on sisätiloissa ikkunattomassa huoneessa, kuten kylpyhuoneessa tai vaatekomerossa. Jos mahdollista, suojaudu tukevan huonekalun, kuten painavan pöydän alle.

7 K: Mitä pitäisi tehdä, jos on ulkona maanjäristyksen sattuessa?

V: 1. **Pudottaudua maahan turvallisessa paikassa ja peittää pää** 2. Mennä puun alle 3. Seistä rakennuksen vieressä

Selitys: Jos olet ulkona maanjäristyksen sattuessa, turvallisinta on olla aukealla paikalla kaukana rakennuksista, puista, katulampuista ja voimajohdoista. Pudottaudu maahan ja pysy matalana, kunnes tärinä lakkaa.

8 K: Mitä sinun pitäisi tehdä, jos olet perheesi kanssa autossa maanjäristyksen sattuessa?

V: 1. Ajaa lujempaa 2. **Pysähtyä tien varteen ja pysyä autossa** 3. Poistua autosta ja juosta karkuun

Selitys: Autoa ajavan aikuisen pitää ajaa tien reunaan aukealla paikalla, ja kaikkien autossa olijoiden on odotettava turvavyöt kiinnitettyinä, että maanjäristys on ohi.

9 K: Mikä aiheuttaa maanjäristykset?

V: 1. **Maanpinnan alla tapahtuvat liikkeet** 2. Huono sää 3. Tutkijat eivät ole varmoja niiden syistä

Selitys: Maanjäristyksessä maan kuoren alla olevat mannerlaatat liikkuvat ja saavat maan tärisevän. Se voi tapahtua ilman ennakkovaroitusta ja monissa paikoissa ympäri maailman. Maanjäristykset alkavat yhtäkkiä ja ennalta-arvaamatta, minkä vuoksi niihin on tärkeää olla valmistautunut.

10 K: Mitä mitta-asteikkoa käytetään maanjäristysten mittaamiseen?

V: 1. Keittiövaakaa 2. **Richterin asteikkoa** 3. Maanjäristysasteikkoa

Selitys: Richterin asteikko kehitettiin mittaamaan maanjäristyksen magnitudia eli voimakkuutta. Se ei ole varsinainen työkalu vaan mittausjärjestelmä. Työkalu, jolla maanjäristyksiä mitataan, on nimeltään seismografi.

11 K: Tiedätkö mikä on seismografi?

V: Seismografi on työkalu, jota käytetään maanjäristysten mittaamiseen. Se piirtää siksak-viivaa, joka kuvaa maanjäristyksen seismisiä aaltoja eli värähtelyä. Maanjäristyksiä tutkivia tieteilijöitä kutsutaan seismologeiksi.

12 K: Aiheuttavatko kaikki maanjäristykset hyökyaaltoja?

V: Kyllä/**Ei**

Selitys: Rannikon yli pyyhkäisevän hyökyaallon muodostuminen riippuu useista tekijöistä, joita ovat maanjäristyksen keskuksen etäisyys ja ilmansuunta, merenpohjan muoto ja syvyys sekä rantaviivan muoto.

13 K: Mitä voit tehdä, jos kotipaikkasi sijaitsee lähellä rannikkoa ja tapahtuu maanjäristys?

V: 1. Pysytellä rannan lähellä 2. **Siirtyä korkeammalla sijaitsevaan paikkaan** 3. Soittaa poliisille

Selitys: Siirry kauemmas rannasta korkeammalla merenpinnasta sijaitsevaan paikkaan. Pienestä hyökyaallosta voi kasvaa kaukana merellä suuri hyökyaalto.

K: Mitä sinun pitäisi tehdä, jos olet uimarannalla maanjäristyksen sattuessa?

V: 1. **Lähteä pois rannalta** 2. Jatkaa uimista 3. Pysytellä puiden alla

Selitys: Lähte pois rannalta. Hyökyaalto ei ole vain yksi aalto vaan se koostuu useista peräkkäisistä aalloista. Palaa rannalle vasta, kun viranomaiset ovat ilmoittaneet, että vaaraa ei ole.

Tehtävät 8-10-vuotiaille lapsille - valitse työkalu

Jos haluat vaikeuttaa peliä hieman, voit käyttää kysymyskorttien lisäksi tehtäväkortteja. Käytä niin montaa korttia kuin arvioit riittävän ryhmällesi, ja pelatkaa peliä tavalliseen tapaan. Kun pelaaja osuu tehtävän kohdalle, käännä ohjeet sisältävä tehtäväkortti. Sammutusvälineet voidaan jakaa joukkueille, ja jos jollakin joukkueella ei ole tiettyä välinettä, pelaajat voivat vaihtaa niitä neuvottelemalla. Jos pelaajat eivät tarvitse työkaluja vastaamiseen, he voivat joko näytellä tehtävän tai etsiä ympäriltään esineitä, joista oikea vastaus muodostuu.

- A** Veeran ja Nikon perheellä on kotonaan valmis hätätilapakkaus, jossa on kaikki tarvittavat asiat, joita he saattavat tarvita hätätilanteessa. Luettele neljä asiaa, jotka heidän tulisi laittaa pakkaukseen.

Vesipullo, taskulamppu, ensiapulaukku, reppu

Selitys: Kotona on aina hyvä olla valmiiksi varustettu hätätilapakkaus. Esimerkiksi maanjäristyksen yhteydessä sähköt voivat katketa tai puhdasta vettä ei olekaan saatavilla. Perheet voivat olla jumissa kodeissaan useita päiviä, tai heitä neuvotaan menemään suojaan. Pakkauksessa pitäisi olla varavaatteita (sadetakit ja kumisaappaat), lämmin huopa, juomavettä, säilykkeitä ja muuta pilaantumaton ruokaa, taskulamppu, paristoja ja ensiapupakkaus.

- B** Vickyn ja Nickin opettaja kertoo heille maanjäristyksiin valmistautumisesta. Näyttele luokassasi, miten sinun tulee pudottautua maahan, mennä turvaan pulpettisi alle ja odottaa siellä.

Selitys: Jos olet sisätiloissa maanjäristyksen sattuessa, pudottaudu konttausasentoon, jotta järistys ei saa sinua kaatumaan. Valitse turvallinen paikka, joka on kaukana mahdollisista putoavista esineistä. Pysy kaukana ikkunoista, sillä ne voivat särkyä. Kun löydät turvallisen paikan, suojaudu. Jos suinkin voit, mene tukevan pöydän tai muun tukevan huonekalun alle. SUOJAA päätä ja niskaa yhdellä kädellä ja PIDÄ KIINNI toisella sinua suojaavasta esineestä. Jos et ole pöydän alla tai vastaavassa paikassa, suojaa päätä ja niskaa molemmilla käsillä.

- C** Veera on kotona, kun yhtäkkiä alkaa maanjäristys ja hän huomaa, kuinka seinään ilmestyy halkeamia. Koska talosta poistuminen on vaarallista, soita pelastajat apuun!

Matkapuhelin, jossa näkyy 112

Selitys: Kun maanjäristys lakkaa, voit poistua sisätiloista turvallisesti. Joskus asunnossa tai rakennuksessa voi olla vaurioita, tai saatat huomata jonkun naapureista tarvitsevan apua. Soita välittömästi hätänumeroon 112.

- D** Niko on koulussa, kun hän yhtäkkiä kuulee jyristävän äänen ja maa alkaa täristää. Tunnista mahdolliset vaarat luokahuoneessasi, jotka voisivat aiheuttaa vahinkoa maanjäristyksen aikana.

Selitys: Mahdollisia vaaroja voivat olla esineet, jotka voivat kaatua, pudota, rikkoutua tai syttyä palamaan maanjäristyksen aikana. Niitä ovat esimerkiksi kirjahyllyt, seiniltä tai hyllyiltä putoilevat esineet, kaappien lasiovet, ikkunat ja rikkiäinen lasi.

- E** Veera ja Niko ovat oppineet, että useimmat maanjäristykset ovat vaarallisia siksi, että ne aiheuttavat vahinkoa heidän ympäristössään. Luettele kolme erityyppistä vahinkoa, joita maanjäristys voi aiheuttaa.

Selitys: Rikkiäisistä ikkunoista irtoavat lasinpalat, kaatunut kirjahylly, hyllyiltä ja seiniltä putoilevat esineet, rikkoutuneiden vesiputkien aiheuttama tulva, rikkoutuneiden kaasuletkujen sytyttämät tulipalot, ilmassa lentävä roju, sortuneet seitä, vaurioituneet tiet ja sillat, maanvyöryt ja hyökyaallot (rannikkoalueilla).

- F** Nick on yöllä nukkumassa, kun hän tuntee lattian tärisevän. Nimeä yksi esine, joka on erittäin hyödyllinen turvallisuuden kannalta yöllä.

taskulamppu

Selitys: Vaikka taskulamppu on esine, joka ei välttämättä tule heti mieleen, se on käytännöllinen erityisesti yöllä, koska maanjäristys voi aiheuttaa sähkökatkon tai vaurioittaa rakennusta. Taskulampun avulla löydät vanhempasi ja pääset turvallisesti ulos.

- G** Veera ja Niko ovat oppineet, että maanjäristyksen päätyttyä heidän täytyy poistua luokahuoneesta turvallisesti ja noudattaa tiettyjä sääntöjä. Näyttele, mitä pitää tehdä ja miten organisoidaan evakuointi.

hätäuloskäynnin kyltti

Selitys: Kaikissa kouluissa on hätäuloskäynti hätätilanteen varalta. Maanjäristyksen jälkeen poistu rakennuksesta hätäuloskäynnin kautta ja mene aukealle paikalle odottamaan lisäohjeita.

- H** Veera ja Nick ovat päässeet turvallisesti ulos kodistaan, kun he huomaavat, että viereisessä rakennuksessa on suuria vahinkoja ja se on sortumaisillaan. Pysy kaukana tästä rakennuksesta, se on vaarallinen.

Selitys: Mitä heidän pitäisi tehdä? Vastaus: Jos olet ulkona maanjäristyksen sattuessa, siirry kauas kaikesta, joka voi kaatua tai romahtaa päällesi, kuten puut ja rakennukset. Pudottaudu sitten maahan ja suojaa päätä ja niskaa molemmilla käsillä.

- I** Maanjäristyksen alkaessa Veera ja Niko tietävät, että heidän täytyy poistua rakennuksesta sitten, kun maanjäristys on ohi. Minkä käyttöä heidän tulisi välttää rakennuksesta poistuessaan?

Selitys: Hissin! Mahdollisten jälkijäristysten ja sähkökatkojen takia heidän on käytettävä portaita, tarvittaessa pyörätuolin käyttäjille tarkoitettuja poistumisteitä tai kysyä reittiä aikuiselta.

- J** Veera ja Niko tietävät, että kovaääninen pilli voi pelastaa hengen maanjäristyksen aikana. Mainitse kaksi tilannetta, joissa pilli voi pelastaa hengen.

Selitys: Jos olet jäänyt jumiin rakennuksen sisälle, voit antaa pelastajille merkin puhaltamalla pilliin. Pelastajilla on usein apunaan pelastuskoiria, jotka on koulutettu reagoimaan pillin ääneen.

- K** Veera on oppinut koulussa, että hätätapauksen aikana tarvitaan riittävästi vesipulloja. Mainitse kaksi syytä, miksi vesi on niin tärkeää.

Selitys: Kaupunkien vesijohtoverkostot voivat vahingoittua herkästi maanjäristyksessä. Maanjäristysalueella vesijakelun katkos voi kestää useita tunteja. Säilytä repussa paria täyttä vesipulloa. Muista myös, että saatat joutua nukkumaan ulkona jonkin aikaa. Vesi auttaa sinua pitämään nestetasapainoasi yllä ainakin 36 tunnin ajan.

- I** Maanjäristyksen jälkeen Nikon perhe on valmiina poistumaan talosta, mutta he tietävät, että he voivat joutua viettämään yön ulkona tai teltassa siihen asti, kunnes pelastajat ja paikalliset viranomaiset antavat heille luvan palata takaisin kotiin. Tee luettelo asioista, jotka auttavat heitä yöpymään ulkona ja nukkumaan hyvin.

Selitys: Maanjäristyksen päätyttyä ottakaa makuupussit mukaan siltä varalta, että joudutte nukkumaan muualla kuin kodissanne.